

राष्ट्रीय खाद्य तेल अभियान -तेलबिया
(NMEO-OS) अंतर्गत सन २०२५-२६ च्या
वार्षिक कृति आराखड्यास प्रशासकीय
मान्यता प्रदान करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : राखातेअ-२०२५/प्र.क्र.८/४-अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक: ७ मे, २०२५

संदर्भ:-

१. कृषि व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७-अ, दि.१९/०८/२०१७.
२. कृषि व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-०९१९/प्र.क्र.२२१/१४-अ, दि.०८/११/२०२०.
- ३.केंद्र शासनाने nmeo.dac.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिलेल्या अभियानाच्या कार्यकारी सूचना
४. केंद्र शासनाचे पत्र F.No.०३/१३/२०२५-KY, दिनांक ३० डिसेंबर, २०२४.
५. कृषी आयुक्तालयाची टिप्पणी जा.क्र.विप्र.२/राखातेअ.तेलबिया/२०२५/र-७१, दि. २१ मार्च, २०२५.
६. शासन पत्र No.CSS-२०२५/C.R.१४/२-A, दिनांक २६ मार्च, २०२५.
७. केंद्र शासनाचे पत्र क्र.०३/१३/२०२५-KY, दि.३० डिसेंबर, २०२४.
- ८.जिल्ह्यामार्फत ३१ मार्च, २०२५ अखेर स्प्रेड शीट वर करण्यात आलेली सन २०२४-२५ साठीची प्रलंबित अनुदान मागणी.
९. कृषी व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक: राखातेअ-२०२५/प्र.क्र.०९/४ अ, दि.१६ एप्रिल २०२५.
१०. केंद्र शासनाचे पत्र क्र.०३/१३/२०२५-KY, दि.१६ एप्रिल २०२५.
११. Revised Seed Rolling Plan Date 21.04.2025
- १२.कृषि आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र. विप्र२/राखातेअ २५-२६/वाकृआ/प्रमाप्र/प्र.क्र.०१/९१२५/२५, दि.२२ एप्रिल, २०२५.

प्रस्तावना:

राष्ट्रीय खाद्यतेल अभियान-तेलबिया (NMEO-OS) राबविणेसाठी नवीन कार्यकारी सूचना (Operational guidelines) केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध झाल्या आहेत. सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार सदरील अभियान सन २०२४-२५ ते २०३०-३१ या कालावधीत राबविण्यात येणार असून देशासाठी रु. १०१०३.३८ कोटी रकमेची (केंद्र हिस्सा रु. ७४८१.६७ कोटी व राज्य हिस्सा रु.२६२१.७१ कोटी) तरतूद मंजूर केली आहे. सन २०२५-२६ पासून अभियानांतर्गत केंद्र शासनाने मूल्य साखळी समूहाकरिता (vcc) एकूण २७ जिल्ह्यांची पीकनिहाय निवड केलेली आहे. (प्रपत्र -१)

केंद्र शासनाच्या नवीन मार्गदर्शक सूचनांच्या मसुद्यात अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणाच्या दृष्टीने राज्य व जिल्हास्तरावर विविध समित्या गठीत करण्याबाबत निर्देश दिले आहेत. त्याअनुषंगाने अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणाच्या दृष्टीने राज्य व जिल्हा स्तरावर तेलबिया अभियान समित्या व जिल्हा कार्यकारी समित्या गठित करण्याचा शासन निर्णय संदर्भ क्र.९ अन्वये निर्गमित करण्यात आला आहे.

राष्ट्रीय खादय तेल अभियान-तेलबिया करिता सन २०२५-२६ साठी रु. ९८५०.०० लाखाचा नियतव्यय कळवून नियतव्ययाच्या १२५ टक्के मर्यादेत वार्षिक कृती आराखडे प्रस्तावित करण्याबाबत केंद्र शासनाने संदर्भ क्र.४ च्या पत्रान्वये सूचित केले होते. त्यानुसार राष्ट्रीय खादय तेल अभियानाकरिता रु.१५५१४.७६ लाखाचा वार्षिक कृती आराखडा कृषि आयुक्तालयाच्या नियोजन शाखेमार्फत राज्य स्तरीय मान्यता समितीच्या (SLSC) मान्यतेसाठी सादर केला होता. त्यास राज्य स्तरीय समितीने दि. २६ मार्च, २०२५ च्या बैठकीत मान्यता प्रदान केली आहे. सदर योजनेच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाने संदर्भ क्र.१०, दि.१६/०४/२०२५ च्या पत्रान्वये वार्षिक कृती आराखडा मंजूर केला आहे. राज्य स्तरीय समिती व केंद्र शासनाच्या मंजूर वार्षिक कृती आराखडा विचारात घेवून कृषि आयुक्तालयाने संदर्भ क्र.१२ अन्वये सादर केलेल्या राष्ट्रीय खादयतेल अभियानाच्या सन २०२५-२६ साठीच्या वार्षिक कृती आराखड्यास (प्रलंबित दायित्वासह) प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे :-

शासन निर्णयः

सन २०२५-२६ करिता राष्ट्रीय खादयतेल अभियान-तेलबिया अंतर्गत एकूण रु.१५५१४.७६लाख (केंद्र हिस्सा रु.९७५४.०७ + राज्य हिस्सा रु.५७६०.६९) निधीच्या वार्षिक कृती आराखड्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. सदर वार्षिक कृती आराखड्यामधील पीकनिहाय, तसेच, घटक / उपघटक निहाय मंजूर आर्थिक व भौतिक लक्षांकाचे विवरण सोबतच्या **प्रपत्र-२** मध्ये नमूद केले आहे.

२. घटकनिहाय वार्षिक कृती आराखडा तयार करतांना खालील बाबी विचारात घेण्यात आल्या आहेत-

१) मूलभूत बियाणे खरेदी :- केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे मूलभूत बियाणे खरेदीचा सन २०२५-२६ करिताचा लक्षांक (क्विंटलमध्ये) योजनेंतर्गत तयार करण्यात आलेल्या seed rolling plan प्रमाणे घेण्यात आला होता . मात्र केंद्राच्या निर्देशानुसार, कमी पडणारे बियाणे उपलब्धता, केंद्राकडून होणार असल्याने, सदर seed rolling plan सुधारित करण्यात आला असून, त्याप्रमाणे केंद्र शासनास पाठविण्यात येत आहे. तरी प्रशासकीय मान्यतेसाठी प्रस्तावित करतांना सुधारित seed rolling plan नुसार पीकनिहाय मूलभूत बियाणे उपलब्धता व तरतुदी दर्शविण्यात आल्या आहेत. मात्र मूलभूत बियाणे कार्यक्रमासाठी राज्यस्तरीय मान्यता समिती (SLSC) नुसार मंजूर झालेल्या एकूण तरतुदीच्या अधीन राहून कार्यक्रम प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

२) बियाणे केंद्रे:- (Seed Hub) - या बाबीकरिता केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार अनुदान मर्यादा ग्राह्य धरण्यात आली आहे. याबाबत केंद्र शासनाकडून सविस्तर मार्गदर्शक सूचना अद्याप अप्राप्त आहेत. केंद्र शासनाकडून सूचना प्राप्त झाल्यानंतर याबाबत कार्यवाही करण्यात येईल.

३) VCP (मूल्य साखळी भागीदार) मार्फत प्रमाणित बियाणे वितरण:- केंद्र शासनाकडून सन २०२५-२६ करिताचा मूल्य साखळी समूह (Value Chain Cluster: VCC) क्षेत्राचा लक्षांक (हेक्टरमध्ये) प्राप्त झाला आहे. त्यामुळे प्रमाणित बियाणे वितरण या बाबीकरिता, कृषि विद्यापीठाने शिफारस केलेली, प्रति हेक्टर बियाणे दराप्रमाणे (Seed rate/ha) आवश्यक बियाणे मात्रा (क्विंटल) गृहीत धरण्यात आली आहे. प्रमाणित बियाणांचा प्रति क्विंटल दर (Rs.Per Qt) केंद्र शासनाकडून दि. ०३.०१.२०२५ अन्वये प्राप्त झाला आहे. त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येऊन शेतकऱ्यांची निवड प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य (FCFS) या तत्त्वावर, महाडीबीटी प्रणालीद्वारे करण्याचे प्रस्तावित आहे.

४) शेतीशाळा, शेतकरी प्रशिक्षण, माती नमूने तपासणी व Krishi mapper ॲप वर लाभार्थी नोंदणी करणे व मूल्य साखळी भागीदार (Value Chain Partner: VCP) यांचा व्यवस्थापकीय खर्च:- या बाबींकरिता केंद्र शासनाने मार्गदर्शक सूचनांमध्ये नमूद केल्यानुसार अनुदान मर्यादा ग्राह्य धरण्यात आली आहे.

५) **Block Demonstration (पीक प्रात्यक्षिके)** :- केंद्र शासनाने दि. ०१.०१.२०२५ च्या पत्रानुसार भुईमूग, सोयाबीन, सूर्यफुल, मोहरी, करडई, तीळ, कारळा इ. पीकांच्या प्रात्यक्षिकांकरिता प्रति हेक्टर सुधारीत कमाल अनुदान मर्यादा कळविलेली आहे. त्यानुसार Block Demonstration (पीक प्रात्यक्षिके) या घटकासाठी आवश्यक निधीची गणना करण्यात आली आहे. याकरिता कृषि विद्यापीठाने शिफारस केलेली प्रति हेक्टर बियाणे दराप्रमाणे (Seed rate/ha) आवश्यक बियाणे मात्रा (क्विंटल) गृहीत धरण्यात आली आहे. दि.२६ मार्च २०२५ रोजीच्या बैठकीत मंजूर झालेल्या वार्षिक कृती आराखड्यामध्ये सन २०२४-२५ मधील प्रलंबित दायित्वाची रक्कम शून्य गृहीत धरण्यात आली होती. मात्र, माहे ३१ मार्च २०२५ अखेर जिल्ह्यांकडून प्राप्त झालेल्या माहितीनुसार रु.४४७.१२० लाख इतक्या रकमेचे प्रलंबित दायित्व असल्याचे कळविण्यात आले असल्यामुळे पीक प्रात्यक्षिकाचा कार्यक्रम रु.३३४.६२ लाख रकमेने कमी करण्यात आला असून, त्यानुसार जिल्हा निहाय लक्षांक प्रशासकीय मान्यतेच्या अधीन राहून देण्यात येतील.

सदरील पीक प्रात्यक्षिके सन २०२५-२६ मध्ये राबविण्याचे प्रस्तावित असून, शेतकरी गट/सहकारी संस्था/शेतकरी उत्पादक कंपनी यांची निवड, प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य (FCFS) तत्वावर महाडीबीटी प्रणालीद्वारे करण्याचे प्रस्तावित आहे. सदर गट प्रात्यक्षिकांची अंमलबजावणी गटातील नोंदणीकृत शेतकऱ्यांमार्फत करण्याचे प्रस्तावित असून, अनुसूचित जातीसाठी १६.६० टक्के, अनुसूचित जमातीसाठी ८.६० टक्के व सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी ७४.८० टक्के या प्रमाणात शेतकऱ्यांची निवड करून यामध्ये वनपट्टे धारक (FRA उपलब्धतेनुसार) महिला व दिव्यांग शेतकऱ्यांना प्राधान्य देण्याचे प्रस्तावित असून निवड झालेल्या शेतकरी गट/सहकारी संस्था/शेतकरी उत्पादक कंपनी यांचेकडून हमीपत्र घेण्यात येणार आहे.

६) **काढणी पश्चात सुविधा (Post-harvest Infrastructure)** :- यामध्ये विविध तेलबिया पिके व वृक्षजन्य तेलबिया (Tree Born oil) इ. करिता आवश्यक, प्राथमिक/द्वितीय प्रक्रिया केंद्र, तेल संकलन , तेलघाणा इ. बाबी प्रस्तावित आहेत. याकरिता केंद्र शासनाने दिलेली प्रति युनिट अनुदान मर्यादा ग्राह्य धरण्यात आली आहे. यामध्ये केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे तेलबिया संकलन, तेल काढणे आणि तेल उत्पादन कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी, सध्या कार्यरत पायाभूत सुविधांची क्षमता किंवा कार्यक्षमता सुधारण्यासह कापणीनंतरच्या पायाभूत सुविधांच्या उभारणीसाठी शासकीय/खाजगी उद्योग, शेतकरी उत्पादक संस्था / कंपनी (FPOs) आणि सहकारी संस्थांना सहाय्य केले जाणार असल्याने, या घटकांतर्गत मदतीसाठी VCP ला प्राधान्य देण्यात येणार असून जिल्हा तेलबिया अभियान (DOSM) समिती द्वारे प्रकल्पांसाठी अर्ज मागविण्यात येतील. त्याची छाननी करून निवडलेल्या प्रकल्पांसाठी अनुदान देणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

७) **फ्लेक्सी फंड (Flexi Fund):-** यामध्ये प्रचार प्रसिद्धीकरिता कार्यशाळा, गोदाम बांधकाम या बाबी प्रस्तावित आहेत. सदर घटक केंद्र शासनाच्या सूचनेप्रमाणे एकूण प्रस्तावित आराखड्याच्या १०% निधी मर्यादेच्या आत प्रस्तावित करण्यात आला आहे. परंतु, राज्यस्तरीय मान्यता समिती (SLSC) मध्ये मंजूर झालेल्या वार्षिक कृती आराखड्यामध्ये सन २०२४-२५ मधील प्रलंबित दायित्वाची रक्कम शून्य गृहीत धरण्यात आली होती. मात्र, माहे ३१ मार्च, २०२५ अखेर जिल्ह्यांकडून प्राप्त झालेल्या माहितीनुसार रक्कम रु.४४७.१२० लाख इतक्या रकमेचे प्रलंबित दायित्व असल्याचे कळविण्यात आले असल्यामुळे, गोदाम बांधकामाचा कार्यक्रम रु.११२.५० लाख

रकमेने कमी करण्यात आला असून, त्यानुसार जिल्हा निहाय लक्षांक प्रशासकीय मान्यतेच्या अधीन राहून देण्यात येतील.

८) **प्रशासकीय खर्च :-** केंद्र शासनाच्या दि.३०.१२.२०२४ च्या पत्रात सूचित केल्याप्रमाणे एकूण कार्यक्रमाच्या २.५% निधी तरतूद प्रशासकीय खर्च म्हणून प्रस्तावित करण्यात आली आहे. यामध्ये योजनेस आवश्यक आकस्मिक निधी, संनियंत्रण व मूल्यमापन खर्च, कंत्राटी तत्वावरील पदांचे मानधन इ. बाबींचा समावेश करण्यात येणार आहे.

९) आयुक्त (कृषी) यांनी प्रशासकीय मान्यतेनंतर प्रकल्प संनियंत्रण कक्ष (Project Monitoring Unit) व प्रकल्प व्यवस्थापन चमू (Project Management Team) यांचे गठन करावे. त्यांना केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना आणि सक्षम प्राधिकाऱ्यांच्या मान्यतांच्या अधीन खर्च अनुज्ञेय राहिल.

३. राज्यस्तरीय मान्यता समिती (SLSC) मध्ये मंजूर (रु.१५५१४.७६ लाख) वार्षिक कृती आराखड्याच्या मान्यतेच्या अधीन राहून, आर्थिक लक्षांकमध्ये बदल न करता प्रलंबित दायित्वाच्या कार्यक्रमासाठी पीक प्रात्यक्षिके व फ्लेक्झी फंड घटकातील लक्षांकमध्ये अंशतः बदल करून तयार करण्यात आलेल्या रु.१५५१४.७६ लाखाचा सुधारित कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे :-

(रु. लाख)

योजना	मंजूर नियतव्यय (केंद्र हिस्सा)	सन २०२५-२६ साठी चा SLSC मधील मंजूर कार्यक्रम			प्रलंबित दायित्व			प्रलंबित दायित्वासह सुधारित वार्षिक कृती आराखडा सन२०२५-२६		
		केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण
रा.खा.ते.अ. तेलबिया	९८५०.००	९७५४.०७	५७६०.६९	१५५१४.७६	२६८.२७२	१७८.८४८	४४७.१२०	९७५४.०७	५७६०.६९	१५५१४.७६

४. केंद्र शासनाच्या **Re-vamped Guidelines** मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, अनुसूचित जातीसाठी १६.६० टक्के, अनुसूचित जमातीसाठी ८.६० टक्के व सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी ७४.८० टक्के नमूद केल्यानुसार, सन २०२५-२६ साठी, राष्ट्रीय खादय तेल अभियानाकरिता एकूण रु.१५५१४.७६ लाखाचा प्रवर्गनिहाय वार्षिक कृती आराखडा पुढीलप्रमाणे आहे.

(रु. लाख)

अ. क्र.	प्रवर्ग	मागणी क्र.	केंद्र हिस्सा		राज्य हिस्सा		एकूण सन २०२५-२६ साठी आवश्यक तरतूद
			लेखाशीर्ष	सन २०२५-२६ साठी आवश्यक तरतूद	लेखाशीर्ष	सन २०२५-२६ साठी आवश्यक तरतूद	
अ. MH-१२ (केंद्र व राज्य हिस्सा ६०:४०)							
१	सर्वसाधारण	डी-०३	२४०१-२४९८	६४७४.०८१०९	२४०१-१५३५	४३१६.०५४०६	१०७९०.१३५१५
२	अनु. जाती	एन-०३	२४०१बी४२८	१४१३.९५७३१	२४०१बी४३५	९४२.६३८२१	२३५६.५९५५२
३	अनु. जमाती	टी-०५	२४०१ए४८६	७५२.७९४२६	२४०१ए४७७	५०१.८६२८४	१२५४.६५७१०
एकूण(अ) MH-१२			----	८६४०.८३२६७	----	५७६०.५५५११	१४४०१.३८७७८
ब. MH-५९० (केंद्र हिस्सा १००%)							
१	सर्वसाधारण	डी-०३	नवीन लेखाशीर्ष प्रस्तावित	१११३.३६१०५	लागू नाही		१११३.३६१०५
एकूण(अ+ब)			----	९७५४.१९३७२	----	५७६०.५५५११	१५५१४.७४८८३

५. सदर वार्षिक कृती आराखड्यामध्ये केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार मुलभूत बियाणे खरेदी (Purchase of Breeder Seed) व बियाणे केंद्रे (seed hub) ही बाब १०० % केंद्र हिश्याचे असून, इतर बाबींसाठी केंद्र व राज्य हिश्याचे प्रमाण अनुक्रमे ६०:४० असून त्या प्रमाणात अंमलबजावणी करण्यात यावी.

६. सदर अभियानाच्या अंमलबजावणीकरीता केंद्र व राज्य हिश्याचा निधी, प्रवर्गनिहाय ६०:४० प्रमाणात, वेळोवेळी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीद्वारे, आयुक्त (कृषि) यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर निधी केंद्र व राज्य हिश्याच्या पुढील लेखाशिर्षाखाली सन २०२५-२६ करिता करण्यात आलेल्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीतून खर्ची टाकण्यात यावा -

प्रवर्ग	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
सर्वसाधारण	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीकसंवर्धन ११४, तेलबिया (००)(०६)कृषि उन्नती योजना-राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान लघुअभियान-१ (तेलबिया) (कें.पु.यो)(केंद्र हिस्सा ६०%) (२४०१२४९८), ३३-अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक डी-३ २४०१- पीकसंवर्धन ११४, तेलबिया (००)(०१)कृषि उन्नती योजना-राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान लघुअभियान-१ (तेलबिया) (जिल्हा परिषद) (राज्य हिस्सा ४०%) (२४०१५३५), ३३-अर्थसहाय्य
अनुसूचित जाती	मागणी क्रमांक एन-३ २४०१- पीक संवर्धन (७८९) अनुसूचित जाती उपयोजना (०१) (२८) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-गळीतधान्य आणि तेलताड (केंद्र हिस्सा ६०%) (२४०१८४२८), ३३- अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक एन-३ २४०१- पीक संवर्धन (७८९) अनुसूचित जाती उपयोजना (०१) (२८) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-गळीतधान्य आणि तेलताड (राज्य हिस्सा ४०%) (२४०१८४३७), ३३-अर्थसहाय्य
अनुसूचित जमाती	मागणी क्रमांक टी-५ २४०१- पीक संवर्धन (७९६) जनजाती क्षेत्र उपयोजना (०१) (१४) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान लघुअभियान-१ (तेलबिया) (कें.पु.यो)(केंद्र हिस्सा ६०%) (आक्षेप्यो) (२४०१८४८६), ३३- अर्थसहाय्य	मागणी क्रमांक टी-५ २४०१- पीक संवर्धन (७९६) जनजाती क्षेत्र उपयोजना (०१) (१४) कृषि उन्नती योजना- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-राष्ट्रीय तेलबिया व तेलताड अभियान लघुअभियान-१ (तेलबिया) (कें.पु.यो)(राज्य हिस्सा ४०%) (२४०१८४९७), ३३- अर्थसहाय्य

७. मुलभूत बियाणे खरेदी (Purchase of Breeder Seed) ही बाब १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत असून त्यासाठी नवीन लेखाशीर्ष प्रस्तावित करण्यात आले आहे. मुलभूत बियाणे खरेदी (Purchase of Breeder Seed) व बियाणे केंद्रे (seed hub) या १०० % केंद्र हिश्याच्या बाबींसाठी नवीन लेखाशीर्ष प्राप्त झाल्यानंतर, त्यातून त्याबाबतचा निधी खर्ची टाकण्यात येईल.

८. केंद्र शासनाने सदर अभियानांतर्गत विहित केल्याप्रमाणे अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती तसेच, महिला शेतकरी लाभार्थ्यांना, सदर योजनेंतर्गत लाभ देण्यात यावा.

९. केंद्रीय कृषी मंत्रालयाने, राष्ट्रीय खादय तेल अभियानांतर्गत राज्य शासनास, सन २०२५-२६ करिता संदर्भ क्र.७ च्या पत्राच्ये दिलेल्या मान्यतेनुसार, तसेच, चालू वर्षी अभियानाकरिता मंजूर केलेल्या कृती आराखड्यानुसार आणि वेळोवेळी केंद्रीय मंत्रालयाने दिलेल्या निर्देशानुसार, सदर अभियानाची अंमलबजावणी करणे बंधनकारक राहिल. याबाबत संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी राज्यस्तरावरून अभियानाचे संनियंत्रण करावे. त्याप्रमाणे अभियानाची प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणाकरिता वेळोवेळी अधिनस्त कार्यालयांना निर्देशित करावे.

१०. या अभियानाच्या विविध घटकांतर्गत लाभार्थी शेतकरी निवडतेवेळी अल्प व अत्यल्प भूधारक शेतकऱ्यांना वा सदर शेतकऱ्यांच्या गटांना प्राधान्य देण्यात यावे. तसेच, शेतकऱ्यांचे अर्ज मागवून पारदर्शक पद्धतीने लाभार्थ्यांची निवड करावी.

११. या अभियानांतर्गत विविध निविष्टांच्या खरेदीसाठी (खते, औषधे, बियाणे, सिंचन साधने, यंत्र/औजारे इ.) शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार, थेट लाभार्थ्यांच्या बँक खाती अनुदान जमा करण्यात (Direct Benefit Transfer) यावे. सदर निविष्टांची खुल्या बाजारातून खरेदी करण्याचे स्वातंत्र्य लाभार्थ्याला राहिल. तथापि, या अभियानांतर्गत शासकीय संस्थांनी/ शासनाच्या सार्वजनिक उपक्रमांनी उत्पादित केलेल्या निविष्टांचा पुरवठा करण्यात येत असल्यास, संदर्भाकीत शासन निर्णय दि.१९/०४/२०१७ नुसार कार्यवाही करावी.

१२. कृषि विभागाच्या योजनांची महा-डीबीटी पोर्टलद्वारे अंमलबजावणी करण्याबाबत, संदर्भाधीन शासन परिपत्रक दि.०४/११/२०२० नुसार कृषि यांत्रिकीकरण, सिंचन साधने व सुविधा, प्रमाणित बियाणे वितरण व पीक प्रात्यक्षिके याबाबींची अंमलबजावणी करावी.

१३. संबंधित जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिका-यांनी/तालुका कृषि अधिका-यांनी अभियानाकरिता लाभार्थींची निवड करून अभियानांतर्गत समाविष्ट कार्यक्रम राबविण्याच्या दृष्टीने लाभार्थ्यांची यादी तालुका स्तरावर संकलित करावी. सदर यादीमध्ये शेतक-यांचे नांव, गांव, सर्वे/गट क्रमांक या बाबींसह मोबाईल/दूरध्वनी क्रमांक बँक खाते क्रमांक, आधार क्रमांक इ. बाबतची माहितीचा अंतर्भाव असावा. त्याचप्रमाणे अभियानांतर्गत निवडण्यात आलेल्या लाभार्थ्यांची यादी निधी प्राप्त झाल्यापासून १५ दिवसांमध्ये कृषि विभागाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिका-यांची राहिल.

१४. सदर लाभार्थ्यांच्या यादीनुसार, सर्व लाभार्थी शेतक-यांच्या शेतावर हाती घेण्यात आलेल्या कार्यक्रमाची प्रत्यक्ष तपासणी त्या-त्या गावातील कृषि सहाय्यकांनी करावयाची असून, त्यांनी आपला अहवाल तालुका कृषि अधिका-यांमार्फत जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिका-यांना सादर करावयाचा आहे. त्याचप्रमाणे, कृषि सहाय्यकांचे अहवाल प्राप्त होताच सदर कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात आलेल्या कामांच्या पर्यवेक्षीय तपासणीचे उचित प्रमाण संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी मार्गदर्शक सूचनेमध्ये विहित करावे.

१५. सदर अभियानांतर्गत केंद्र शासनाच्या वेळोवेळी प्राप्त सूचनांचे पालन करणे बंधनकारक असेल.

१६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२५०५०७१८३७२३५६०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रतिभा पाटील)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.सभापती, विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- २) मा. अध्यक्ष, विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ३) मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ४) मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ५) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ६) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ११) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला.
- १२) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, साखर संकुल, शिवाजीनगर, पुणे.
- १३) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
- १४) सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी
- १५) महालेखाकार (स्थानिक निकाय लेखा परीक्षा व लेखा), मुंबई.
- १६) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
- १७) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपुर
- १८) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
- १९) सहायक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- २०) वित्त विभाग (कार्या. व्यय-१ / अर्थसंकल्प - १३), मंत्रालय, मुंबई
- २१) निवड नस्ती.

शासन निर्णय क्रमांक : राखातेअ-२०२५/प्र.क्र.९/४-अ, दि.७/५/२०२५

प्रपत्र -१

सन २०२५-२६ पासून अभियानांतर्गत केंद्र शासनाने मूल्य साखळी समूहाकरिता (vcc) खालील प्रमाणे जिल्ह्यांची पीकनिहाय निवड केलेली आहे,

अ.क्र.	पिक	निवडलेले जिल्हे
१	भूईमुग	कोल्हापूर,सांगली,सातारा, नाशिक,धुळे,पुणे,अहिल्यानगर,छ.संभाजीनगर(०८)
२	कारळा	नाशिक, अहिल्यानगर (०२)
३	करडई	लातूर, धाराशिव, परभणी, चंद्रपूर, हिंगोली, नांदेड, गडचिरोली, सोलापूर (०८)
४	तिळ	जळगाव, लातूर, बीड, बुलढाणा (०४)
५	सोयाबीन	लातूर, बुलढाणा, नांदेड, वाशीम, बीड, यवतमाळ, धाराशिव, परभणी, हिंगोली, अमरावती, अकोला, जालना, नागपूर, वर्धा, अहिल्यानगर, नाशिक, चंद्रपूर, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर, नंदुरबार, पुणे, जळगाव, धुळे, छ. संभाजीनगर (२६)
६	सुर्यफुल	धाराशिव, सोलापूर, जळगाव, लातूर, अहिल्यानगर, सांगली, नांदेड, पुणे (०८)

शासन निर्णय क्रमांक : राखातेअ-२०२५/प्र.क्र.९/४-अ, दि.७/५/२०२५

प्रपत्र -२

(रु.लाखात)

राष्ट्रीय खाद्यतेल अभियान) तेलबिया -NMEO-OS) वार्षिक कृती आरखडा सन २०२५-२६ (सुधारीत)								
अ. क्र.	घटक	परिमाण	केंद्र : राज्य हिस्सा प्रमाण	अनुदान मर्यादा	राज्य शासनाने निर्धारित केलेले लक्षांक			एकूण
					भौतिक	आर्थिक		
						केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
MH-५९० (१००%)								
१)	मुलभूत बियाणे खरेदी							
i)	भुईमूग	क्वि.	१०० % केंद्र हिस्सा	रु.१७०००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	३९७.६५६	६७.६०१५	०.०००	६७.६०१५
ii)	सोयाबीन			रु.१२८००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	३५४.४१५	४५.३६५१	०.०००	४५.३६५१
iii)	तीळ			रु.२५५००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	०.००१	०.०००३	०.०००	०.०००३
iv)	सुर्यफुल			रु.१७०००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	०.१६७	०.०२८४	०.०००	०.०२८४
v)	करडई			रु.१००००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	०.४०६	०.०४०६	०.०००	०.०४०६
vi)	मोहरी			रु.१३५५०/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	०.००२	०.०००३	०.०००	०.०००३
vii)	कारळे			रु.१४५००/क्वि. (१०० %अर्थसहाय्य)	०.०००	०.०००	०.०००	०.००००
एकूण १					७५२.६४६५९७	११३.०३६१०५	०.००००	११३.०३६१०५
२	बियाणे केंद्र (सीड हब) आणि विशेष बियाणे साठवणूक युनिट (SAU's/ICAR)	संख्या	१०० % केंद्र हिस्सा	१०० % अर्थसहाय्य @ पायाभूत सुविधांसाठी ५० लाख रुपये, फिरते भांडवल (Revolving fund) /बियाणे केंद्र आणि विशेष बियाणे साठवणूक युनिट निर्मितीसाठी १०० लाख (रुपये: (CPWD)च्या नियमानुसार रु. १०० लाख /युनिट)	४	१०००	०.०००	१०००.०००००
एकूण १+२						१११३.०३६१	०.०००	१११३.०३६१०५
MH-१२ (६० : ४० %)								
मूल्य साखळी समूह (VCC) करिता सहाय्य								
३	प्रमाणित बियाणे वितरण	क्वि.	६०:४० (केंद्र : राज्य)	समूहामध्ये बियाणे वितरणास १०० अर्थसहाय्य %@ केंद्र शासनाने निश्चित केलेल्या दराप्रमाणे	६३५९१.६३	४२६८.५२९८८	२८४५.६८६५९	७११४.२१६४७

४	शेतकरी प्रशिक्षण	संख्या		रु. ३०,००० / प्रशिक्षण (४० शेतकरी / प्रशिक्षण)	२२७४	४०९.३२	२७२.८८	६८२.२००००
५	शेतकरी शेतीशाळा	संख्या		रु.३५,००० /शेतीशाळा @ १ शेतीशाळा (१००० हे.) याप्रमाणे	९२	१९.३२	१२.८८	३२.२००००
६	मूल्य साखळी समूह व्यवस्थापना करिता सहाय्य	...		समूहामध्ये बियाणे वितरण व प्रशिक्षण खर्चाच्या १.५ %	..	७०.१६७७५	४६.७७८५	११६.९४६२५
७	मृद चाचणी करिता सहाय्य	संख्या		रु.११०/मृद आरोग्य कार्ड	९०९५०	६०.०२७	४०.०१८	१००.०४५००
८	कृषी मॅपर करिता सहाय्य	संख्या		रु.३०/शेत/व्यक्ती	९०९५०	१६.३७१	१०.९१४	२७.२८५००
एकूण मूल्य साखळी समूह (VCC) करिता सहाय्य						४८४३.७३५६	३२२९.१५७१	८०७२.८९२७२
९	समूह पीक प्रात्यक्षिके							
i	भुईमूग	हे.	६०:४० (केंद्र : राज्य)	रु.१४,०००/हे.	५०००	४२०.०००	२८०.०००	७००.०००००
ii	सोयाबीन	हे.		रु.१०,०००/हे.	३३७००	२०२२.०००	१३४८.०००	३३७०.०००००
iii	तीळ	हे.		रु.८,०००/हे.	७००	३३.६००	२२.४००	५६.०००००
iv	सुर्यफुल	हे.		रु.९,०००/हे.	३०००	१६२.०००	१०८.०००	२७०.०००००
v	करडई	हे.		रु.८,०००/हे.	३२००	१५३.६००	१०२.४००	२५६.०००००
vi	मोहरी	हे.		रु.९,०००/हे.	४००	२१.६००	१४.४००	३६.०००००
viii	मृद चाचणी करिता सहाय्य	संख्या		रुमृद आरोग्य कार्ड/११०.	४६०००	३०.३६०	२०.२४०	५०.६००००
ix	कृषी मॅपर करिता सहाय्य	संख्या		रुव्यक्ती/शेत/३०.	४६०००	८.२८०	५.५२०	१३.८००००
एकूण ९						२८५१.४४०	१९००.९६०	४७५२.४००००
१०	प्राथमिक स्रोत तसेच दुय्यम स्रोतांसाठी कापणीनंतर पायाभूत सुविधाकरिता सहाय्य	संख्या	६०:४० (केंद्र : राज्य)	प्रकल्प खर्चाच्या ३३ % किंवा जास्तीत जास्त रु. ९.९० लाखाचा मर्यादेत	२७	१६०.३८	१०६.९२	२६७.३००००
११	फ्लेक्झी निधी (संपूर्ण कार्यक्रमाच्या १० %)	..		संपूर्ण कार्यक्रमाच्या १० % च्या आत (कार्यशाळा व गोदाम बांधकाम)	२१६.६	१४४.४	३६१.०००००
१२	प्रशासकीय खर्च (राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन युनिट (SPMU) (एकूण कार्यक्रमाच्या २.५%))	...		कृषी उन्नती योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार (SPMU+ २७ जिल्हे)	३००.६	२००.४	५०१.०००००
एकूण ९ ते १२						८३७२.७५६	५५८१.८३७	१३९५४.५९२७२

१३	सन २०२४-२५ मधील भौतिक साध्यानुसार प्रलंबित दायित्व	२६८.२७२	१७८.८४८	४४७.१२००००
एकूण एकंदर						९७५४.०६४	५७६०.६८५	१५५१४.७४८८२५